

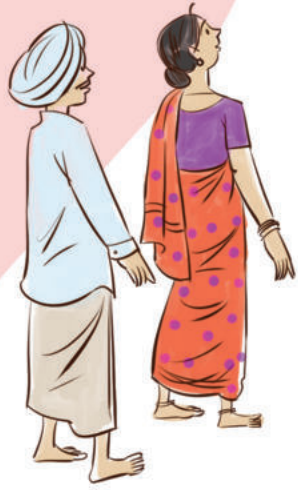
कृषि एवं किसान
कल्याण मंत्रालय
MINISTRY OF
AGRICULTURE AND
FARMERS WELFARE

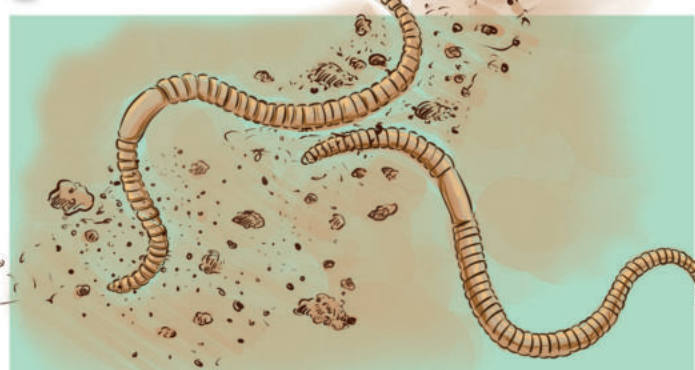
ग्रामीण विकास मंत्रालय
भारत सरकार
MINISTRY OF RURAL
DEVELOPMENT
GOVERNMENT OF INDIA

प्राकृतिक जैतीना सिद्धांत विशे सभञ्ज

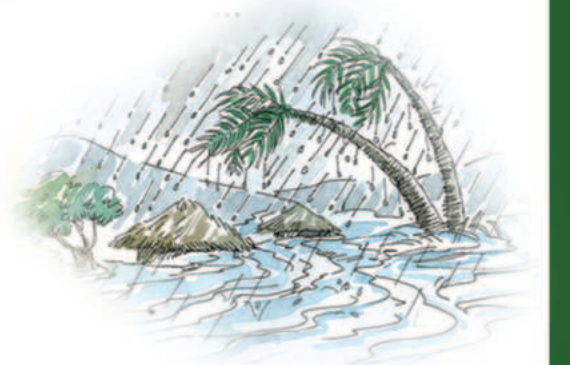
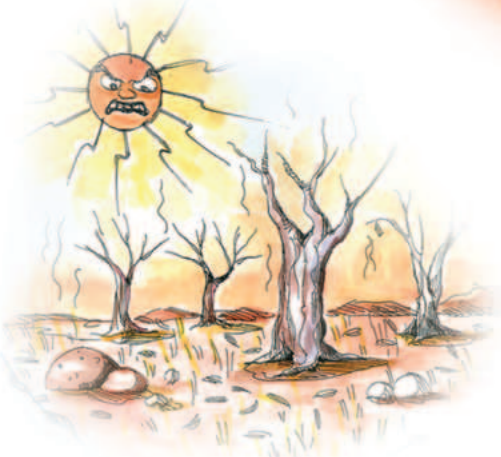
केम क्ष्यारे केवी रीते

प्राकृतिक कृषिना जगृति भाटेनी सामग्री

તમે શું અવલોકન કર્યું છે?

વાતાવરણ બદલાઈ રહ્યું છે

પર્યાવરણ બગડી રહ્યું છે

અસંખ્ય જોખમો
ઉદ્ભવી રહ્યા છે

બધું ઝેરી બની ગયું છે

ખર્ય વધી રહ્યો છે
તેમ છતાં રોગ અને જીવાતોનું
નિયંત્રણ થતું નથી

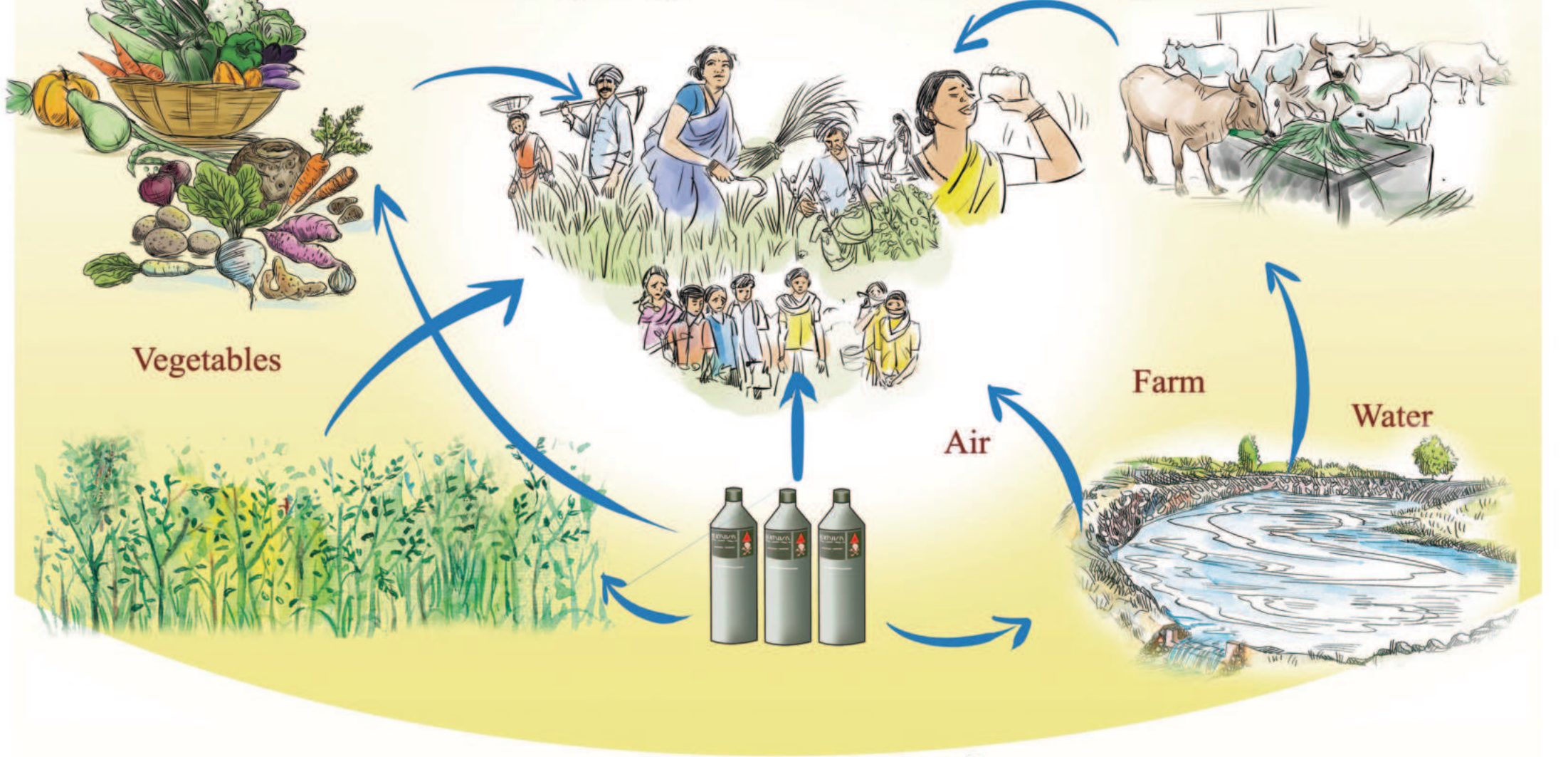
મનુષ્ય જાત પર ખરાબ અસરો
(કેન્સર અને હૃદય રોગ)

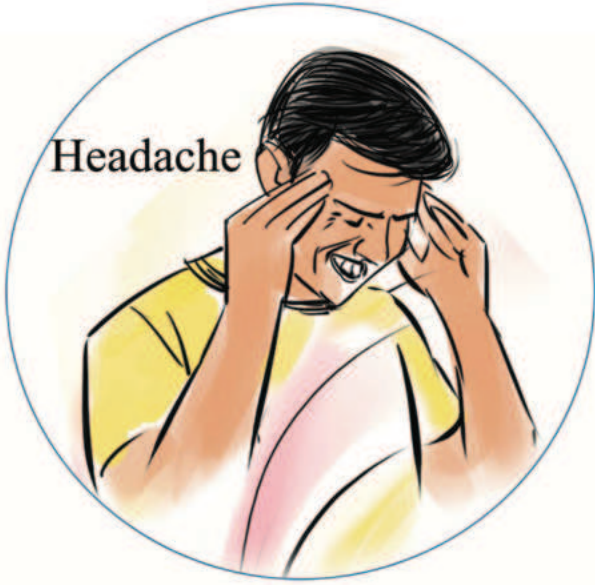
આવક ઘટતી જાય છે
અને જોખમ વધતા જાય છે

જંતુનાશકોની અસરો

તે એક ઝેરી જાળ છે
તે આપણને નુકસાન પહોંચાડે છે તે બધું

માનવ સ્વાસ્થ્ય પર અસરો

મનુષ્યો પર આવી કેટલીય નકારાત્મક અસરો (ટૂંકા ગાળા અને લાંબા ગાળા માટે)

પર્યાવરણ પર અસરો

જોખમી જીવન વ્યવસ્થા

જીવતો માટે રોગ સામે પ્રતિકારક શક્તિ

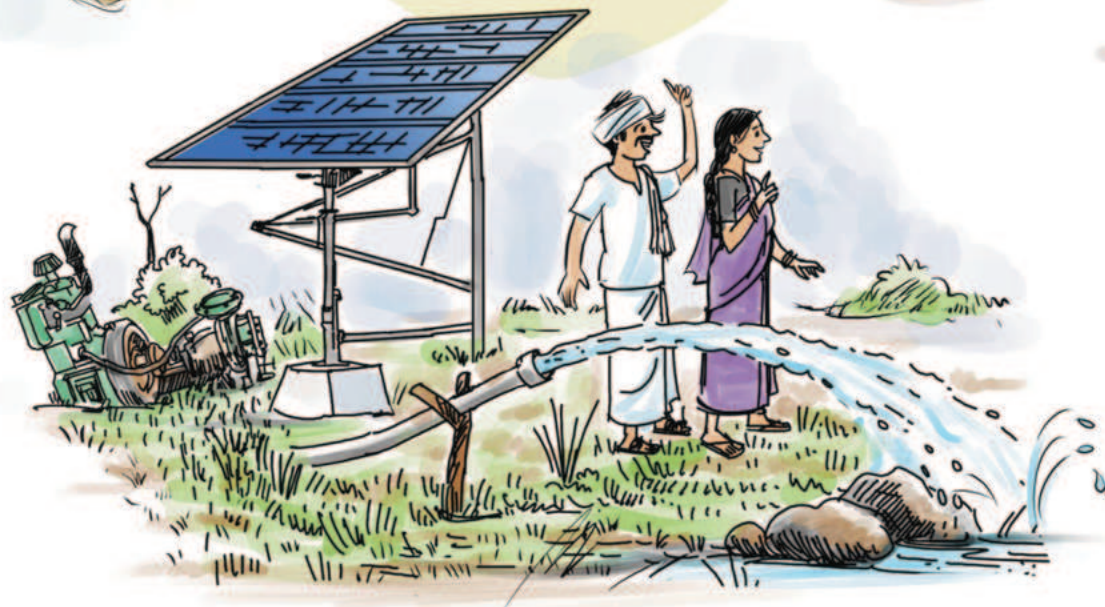
કેટલાક જંતુનાશક પ્રતિરોધક બને છે

ચાલો જીવન જીવીએ...

આપણી જમીનમાં, આપણા પોતાના જીવનમાં અને આપણા પર્યાવરણમાં

કુદરતી ખેતીના મુખ્ય સિદ્ધાંતો

માત્ર ખેડૂતોના સાથે જ શક્ય છે

1

ઉદ્દપ દિવસ જમીન પર આવરણ

2

વિવિધ પાક પદ્ધતિ
વૃક્ષો સાથે

3

ઓછામાં ઓછી ખેડ

4

ખેતી સાથે પશુપાલન

9

વિવિધ વનસ્પતિક
અસ્ત્રો દ્વારા જીવાત નિયંત્રણ

5

Bio inputs as
necessary catalysts

8

કોઈ પણ રસાયણિક ખાતર,
જંતુનાશક, નિદામણ નાશક વગર

6

જમીનમાં ઓર્ગેનિક
કાર્બનનો વધારો

7

દેશી બિયારણનો
ઉપયોગ

પ્રાકૃતિક ખેતીના ઘટકો

બીજ માવજત

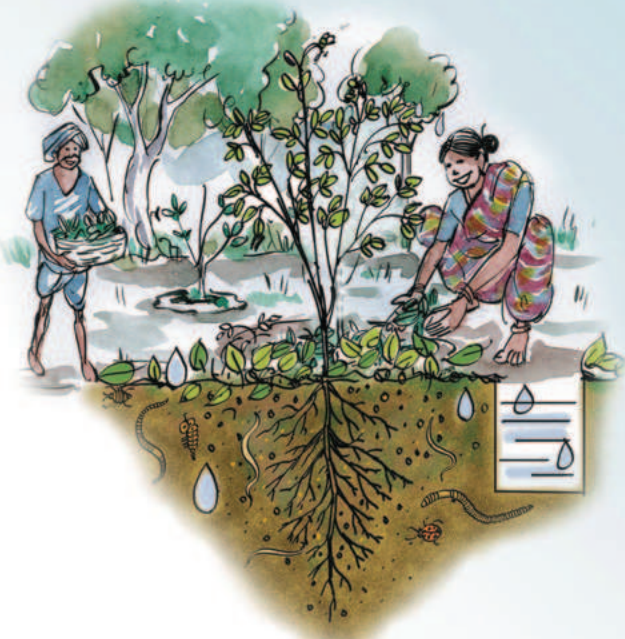
દેશી બિયારણનો ઉપયોગ બીજમૃત નો પટ આપીને

જમીનમાં સેન્દ્રીય તત્વોનો વધારો

જીવામૃતનો ઉપયોગ કરવો જેથી છોડમાં
પોષક તત્વોની ઉપલબ્ધતામાં વધારો થાય છે

માટી આવરણ (આરછાદન)

૩૬૫ દિવસ જમીનને પાક
અથવા
પાકના અવશેષોથી ઢાંકીને રાખો

છિદ્રાળુ માટી

જમીના પોલાણમાં હવા અને ભેજનું મિશ્રણ

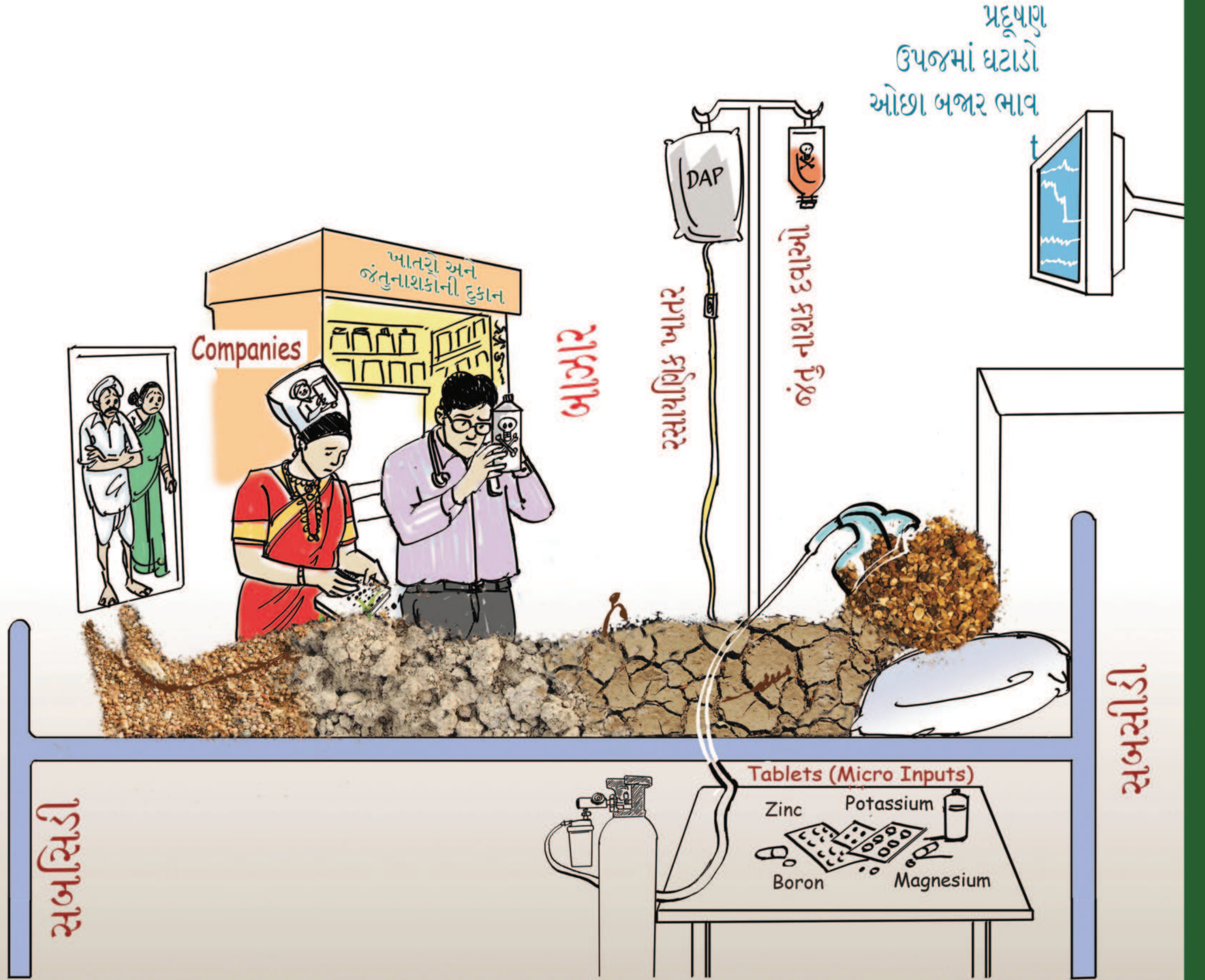
રોગ અને જીવાત નિયંત્રણ

પ્રાકૃતિક ખેતી પદ્ધતિમાં
ખેતર પરજ ઈનપુટ તૈયાર કરો

अमारी जमीन ICUमां छे

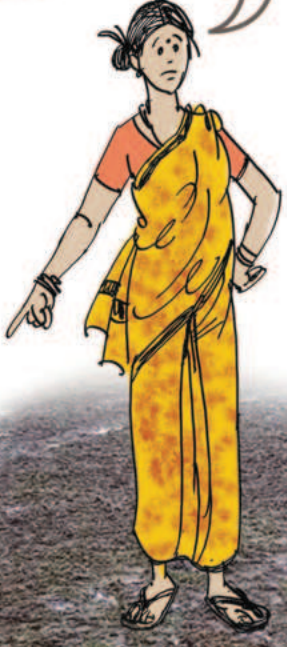
शुं आपणे मात्र तेने जोताज रहेशुं?

आपणे जमीनने आवी रीते क्यां सुधी टकावी राभीशुं ?

તમારી જમીનની પરિસ્થિતિ

કાળી જમીન

થોડો વરસાદ પડે તો પણ
પાણી ભરાઈ જાય છે
જમીનનું ધોવાણ થાય છે

લાલ જમીન

પાણી જમીનમાં ખૂબ ઊંડા ઉતરી જાય છે
કે મૂળ સુધી પણ પહોંચી શકતા નથી...
પૂરતી ભેજ વિના,
પાકની વૃદ્ધિને અસર થાય છે...

મારી જમીન તો ખરી છે

ભારે ખારાશ સાથે,
માટીમાં તાકાત નથી.
હું જે પણ બીજ વાવીશ
તે અંકુરિત થતું નથી ...

જેવા પણ પ્રકારનીની જમીન હોય.....

તેમાં પાણી સંગ્રહ કરવાની ક્ષમતા હોવી જોઈએ

જમીનમાં.....
આરદ્રાદન અને પાકો
હોવા જોઈએ

જમીનમાં
ભેજ સંગ્રહ શક્તિ અને
પોલાણ હોવા જોઈએ

તમારી જમીનની ફળદ્રુપતા માટે શું સારું છે ?

શું રાસાયણિક ખાતર
અને જંતુનાશકો
જમીનની તંદુરસ્તી સુધરે છે?

ના,
હકીકતમાં તેઓ
જમીનની ફળદ્રુપતા
ઘટાડે છે

શા માટે આપણે માટીમાં સુધારો કરવો જોઈએ?

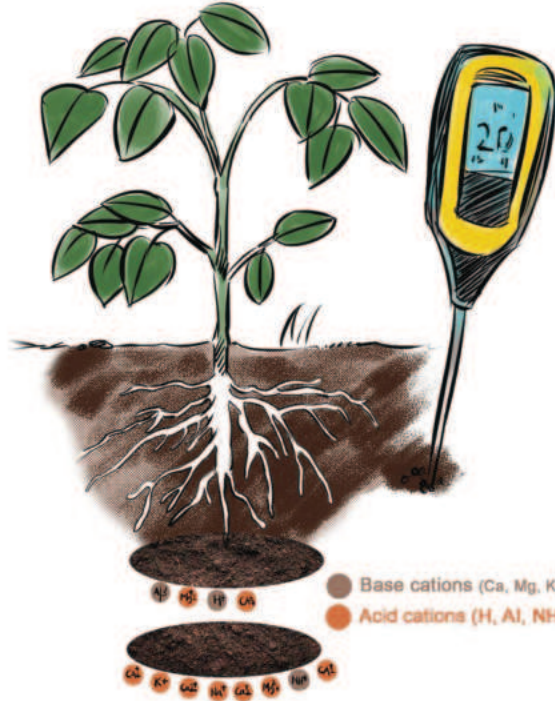
જમીનના ભૌવૈતિક અને
રસાયણિક ગુણધર્મો
સુધારો

જમીનમાં હવા પૂરી પડે છે
જમીનની ભેજ ધારણ શક્તિ વધારે છે

ઓરગેનિક કાર્બનમાં
વધારો

જમીનના પી.એચ. નું યોગ્ય
મૂલ્ય જાળવી રાખે છે

જમીનમાં જૈવિક
પ્રતીયામાં વધારો

જમીન જન્ય જીવોમાં વધારો કરે છે
અણસિયા અને સુક્ષ્મજીવાણુઓ

પ્રાકૃતિક ખેતીની શરૂઆતથી
જમીનનું પુનર્જીવન થાય છે

જમીનની કળદ્રુપતા વધારવા માટે પ્રાકૃતિક કૃષિ પદ્ધતિ

ખેતરમાં વાપરતા ઈનપુટ ખેતર પરજ તૈયાર કરો

આંતર પાકોનું વાવેતર કરો
 યોમાસા પહેલા લીલો પડાવશ માટે વાવેતર કરો

સુકા કચરા દ્વારા જમીનને ઢાંકીને રાખો

जमीननी क्षणद्वुपता वधारवा माटेना पगला

ओधी षेड

सुका क्यरानो आर्य्छादन माटे उपयोग

गाय आधारित धनपुट नो उपयोग

अवामृत

कृषि एवं किसान
कल्याण मंत्रालय
MINISTRY OF
AGRICULTURE AND
FARMERS WELFARE

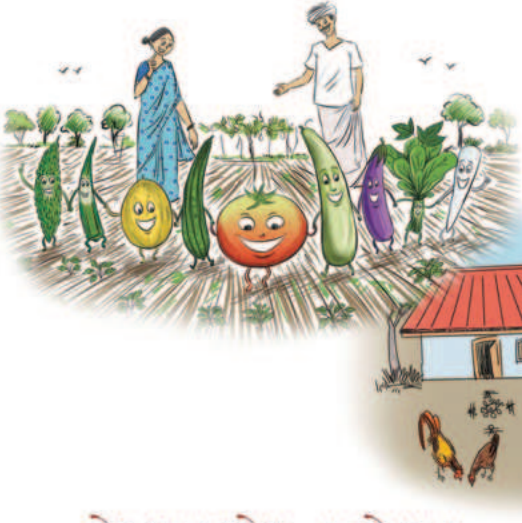
ग्रामीण विकास मंत्रालय
भारत सरकार
MINISTRY OF RURAL
DEVELOPMENT
GOVERNMENT OF INDIA

હું પ્રાકૃતિક ખેતીના
સીધંતો દ્વારા ખેતી
કરવાનું વિચારી
રહ્યો છું.

ખેતી સાથે
પશુધન નો
ઉપયોગ કરવાથી
છે

વિવિધ પાકો અને વૃક્ષોથી જમીનને ઢાંકી દો

ઝેર મુક્ત પોષક તત્વો યુક્ત
ખોરાકમા

૩૬૫ દિવસ

૩જો ભાગ પશુઓને ખવડાવવા કાઢો

૩ જો ભાગ જમીનને પાછો આપો

એક કરતા વધારે
ફાયદા

ખેડૂતની આવકમાં વધારો

સેન્દ્રીય તત્વો માટે ખેતરનો કચરો સારામાં સારો છે

વૈવિધ્યસભર પાકને વૈવિધ્યસભર બીજની જરૂર છે...

શા માટે બીજ
માટે
મોર્કેટ પર
આધાર
રાખવો

દેશી બીજ
વાપરવાથી
સ્થાનિક પરીસ્થિતી
ને વધારે અનુકુળ આવે છે

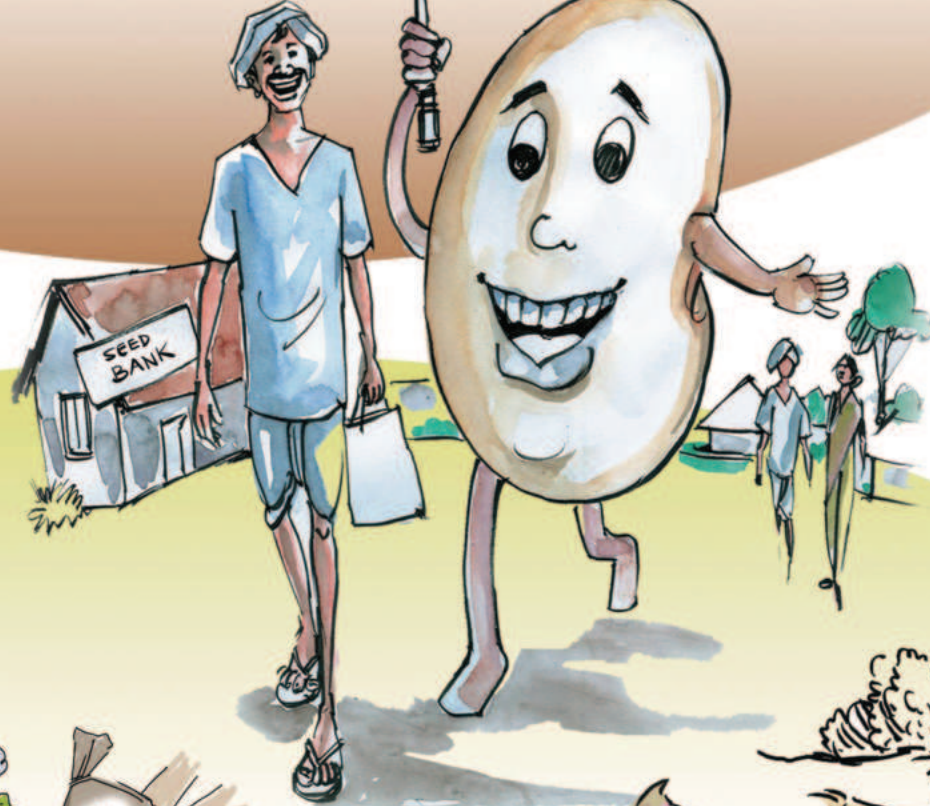
મોસચારા માટેના પાકોનું વાવવું

પાક માટે બિયારણની ઉપક્રમણ તા

પાક માટે બિયારણની ઉપક્રમણ તા

સ્થાનિક જમીન સાથે સુસંગત

ખેડૂત જાતે
ક્વોલિટી તૈયાર
કરી શકે છે

સ્થાનિક વાતાવરણ ને અનુકુળ છે

વરસાદની અનિયમિતતા સામે રક્ષણ કરે છે

આપણા સમયે મળી રહે છે

ખેડૂતો પોતાના બિયારણ નો ઉપયોગ કેમ ન કરી શકે?

બિયારણ માટે લણણી કરો

અનુકૂળ જાતો પસંદ કરો

વધારે બીજધનનો ઉપયોગ બંધ કરો

એકથી વધારે પાકોનું વાવેતર કરો

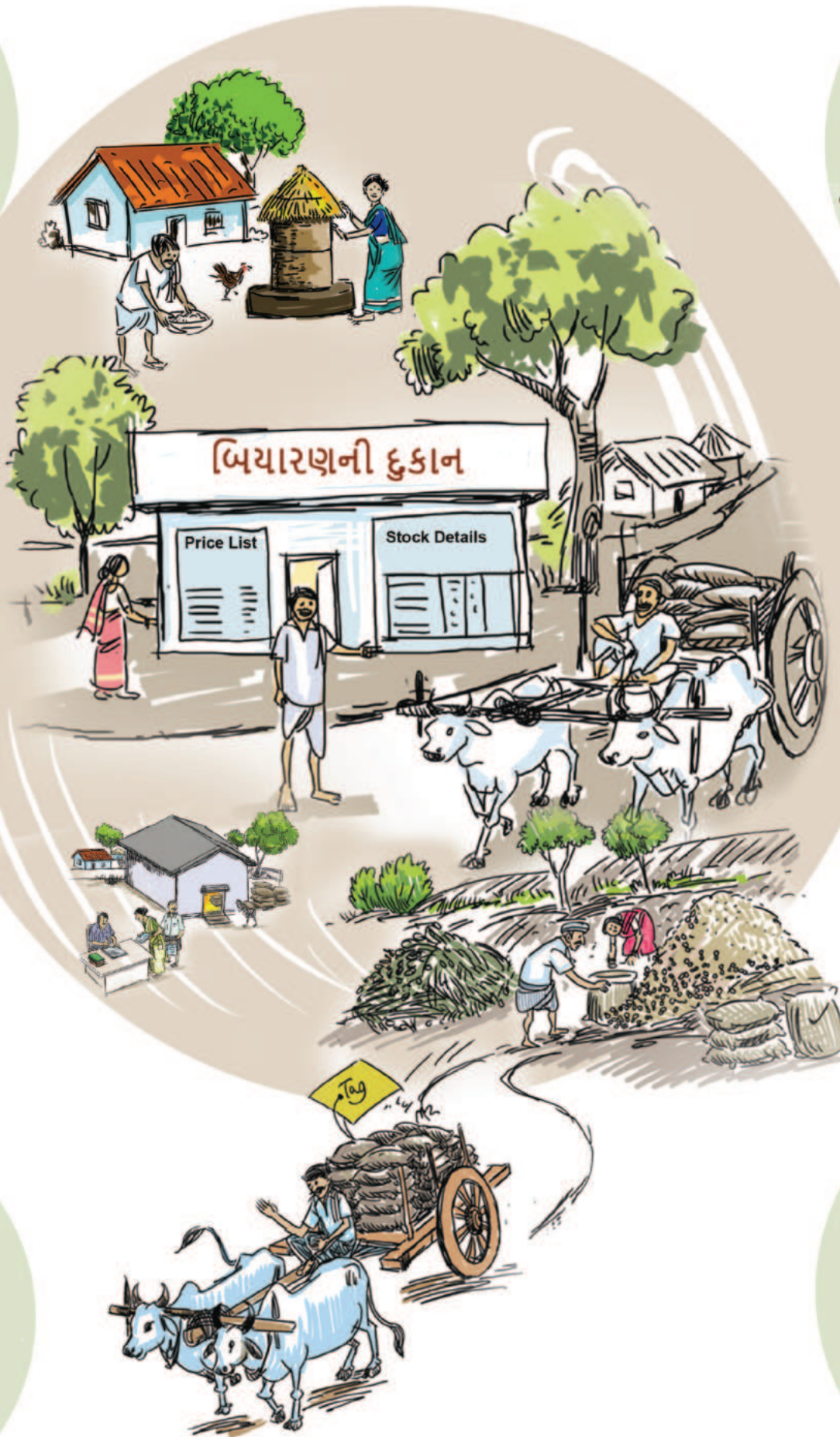

ભવિષ્ય માટે બચત કરો

ખેડૂતો બિયારણ માટે પોતાના પગ પર બનો

સ્થાનિક વાતાવરણને અનુકૂળ

સમયસર મળી રહે છે

જરૂરિયાત મુજબ જથ્થો મળી રહે છે

સારી ગુણવત્તાનું બિયારણ મળે છે

સ્થાનિક ઉપલબ્ધતા

જુદા જુદા પાકોનું બિયારણ પણ મળે છે

પરંપરાગત ખેતી માંથી પ્રાકૃતિક ખેતી તરફ જવાના પગલા

ત્રીજું વર્ષ

બીજું વર્ષ

તમારા વિસ્તારમાં થતા
પાકોના દેશી
બિયારણો મેળવો

પાક ઉપજ
વિશ્લેષણ

પ્રથમ વર્ષ

ગાયના છાણ અને
ગૌમૂત્ર નો સંગ્રહ કરો

પ્રાકૃતિક કૃષિમાં વપરાતા
ઇનપુટ જાતે બનાવો

પ્રાકૃતિક કૃષિના દરેક
આયામો વાપરો
જેવા કે બીજામૃત, જીવામૃત,
આસ્થાદન અને મિશ્ર પાક પદ્ધતિ

ખેડૂત પોતાના ખેતરમાં એક
નાના ભાગમાં પ્રાકૃતિક કૃષિ
માટે અખતરો કરે

પ્રાકૃતિક કૃષિની તાલીમમાં ભાગ લેવો

પ્રાકૃતિક કૃષિ માટેની
ખેડૂત શાળામાં ભાગ લો

ખેડૂતે પોતાના ઘર
વપરાશના શાકભાજી
માટે પ્રાકૃતિક કૃષિ દ્વારા
ઉત્પાદન થયેલ શાકભાજી
જ વાપરવું જોઈએ

પ્રાકૃતિક કૃષિમાં રોગ જીવાત નિયંત્રણ

ફેરોમેન ટ્રેપ

લાઈટ ટ્રેપ

ટ્રેપ કોપ

લીમડા નો ઉપયોગ કરી બનાવવામાં આવતી દવાઓ

ઉનાળા દરમિયાન ઊડી ખેડ કરવી

લલણી પછી ખેતરની સાફ-સફાઈ કરવી

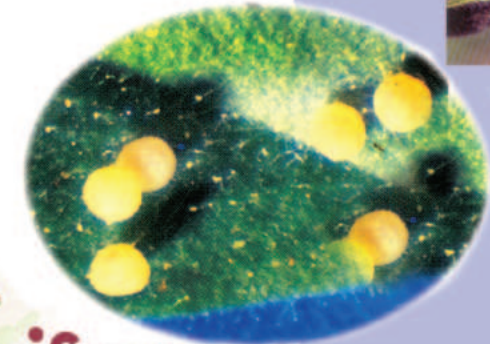
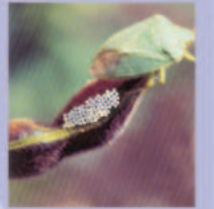

પૃપા

પુખ્ત અવસ્થા

હાથ વીણાટ અને ઈંડાનો ઇંટકાવ કરવો

ઈંડા

ઈંડા ખાનારી જીવાતો

હાથ દ્વારા વિરાટ કરી ઈંડાનો નાશ કરવો

છોડમાંથી ઇચળોને ખંખેરવી

લારવા અવસ્થા

ઈંડા ખાનારી જીવાતો

જીવાતો ને ખાનારી જીવાતો

દેડકાઓ

ધુવડ

ગાયના ગોબર અને ગૌમૂત્ર દ્વારા બનાવવામાં આવતી દવાઓ

લીમડા નો ઉપયોગ કરી બનાવવામાં આવતી દવાઓ

શિંગડા

ઈડડા

એનપીવી સોલ્યુશન

પ્રાકૃતિક કૃષિની મુખ્ય શક્તિઓ

ખેડૂતોની કોઠા સૂઝ અને સ્થાનિક નવીનતાઓ

પાક નિદર્શન

તાલીમ

એકબીજાને સમજ આપવી

ખેડૂત થી ખેડૂતને
માહિતી

નવીન અભિગમ અપનાવવા

મહિલા જૂથો અને એફપીઓ બનાવવા

ઇન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ઊભું કરવું

માર્કેટ સાથે ખેડૂતોને જોડવા

બાયો રિસોસ સેન્ટર
દ્વારા ઇનપુટ નું વેચાણ

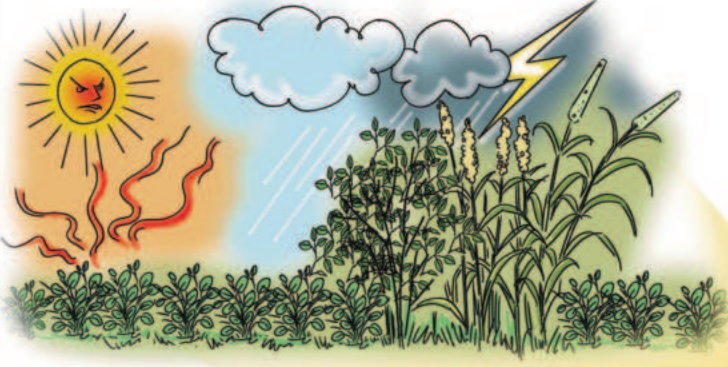

મૂલ્યવર્ધન અને પેકિંગ

पर्यावरण नी रक्षा साथे

प्राकृतिक कृषिना विविध लाभो

कुदरती जोषमो सामे रक्षाए

भेतरनी क्या कल्प

Lपाणीनी ओछी जरूरयात

स्वस्थ जमीन,
स्वस्थ जोरक,
स्वस्थ पृथवी

Rभेती भर्यमां घटाओ

उत्पादनमां वधारे

पशुओ माटे यारो

मिश्र पाक पद्धति

आरोग्य प्रद जोरक